

- [1] Arbutina, H. i Ott, K., 1999. *Porezni leksikon s višejezičnim rječnikom*. Zagreb: Institut za javne financije.
- [2] European Parliament, Study: The impact of the rulings of the European Court of Justice in the area of direct taxation, Econ, 2011.
- [3] D. Leko, 2010, Dvostruko oporezivanje, Javne financije, Zagreb,
- [4] Messere, K., 1993. *Tax Policy in OECD Countries*. Amsterdam: IBFD.
Musgrave, R. A. and Musgrave, P. B., 1989. *Public Finance in Theory and Practice*. New York: McGraw-Hill.
- [5] M. Kesner-Škreb: 2005, Dvostruko oporezivanje Financijska teorija i praksa 29 , Zagreb
Rosen, S. H., 1999. *Public Finance*. Boston: Irwin McGraw-Hill
- [6] T. Vrban, 2012, Ugovori o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja i europsko pravo, Porezni vijesnik, , Zagreb

MALA PORODIČNA PREDUZEĆA U FUNKCIJI OTVARANJA NOVIH RADNIH MJESTA U CILJU OSTANKA MLADIH U BIH

Doc. dr. sc. Husein Mehmedović, email: mehmedovic.gr@gmail.com

Internacionalni univerzitet Travnik u Travniku, Bosna i Hercegovina

Dr. sc. Goran Šijan, email: gsijan@ef.uns.ac.rs

Univerzitet u Novom Sadu, Ekonomski fakultet u Subotici, Republika Srbija

MSc Saša Gravorac, email: sasagravorac@gmail.com

Lokalna Samouprava Grada Subotica, Republika Srbija

Sažetak: Problem nedostatka radnih mjesta i odlazak mladih iz BiH je jedan od najvećih problema u poslijeratnom periodu koji je zadesio BiH. Ovaj problem se svakodnevno produbljava bez velike želje državnih institucija za njegovo sistemsko rješavanje, iako su ove institucije zadužene za rješavanje ovakvih problema. Državne institucije skoro da ništa ne preduzimaju da zaustave ubrzani trend odlaska mladih ljudi iz zemlje, naročito u posljednje vrijeme. Struka i nauka predlažu rješenja za ovaj problem koji se dobrim dijelom može riješiti otvaranjem novih radnih mjesta u malim porodičnim preduzećima u lokalnim zajednicama. Predstavljamo mogućnosti malih porodičnih preduzeća da uz pomoć lokalnih organa vlasti mogu otvarati radna mjesta u svim privrednim granama u kojima postoji interesovanje od strane mladih ljudi. Zadatak lokalnih organa vlasti je da pruži moralnu, stručnu i materijalnu podršku mladim ljudima prilikom otvaranja i u prvim godinama poslovanja malih porodičnih preduzeća. S obzirom na komparativne prednosti koje postoje u mnogim privrednim granama u BiH mladi ljudi mogu u svojim kućama i stanovima da proizvode određene proizvode i pružaju usluge koje se mogu plasirati na tržište i time steći uslove za samozapošljavanje i otvaranje novih radnih mjesta u vlastitim preduzećima i sebi na taj način obezbijediti egzistenciju i ostanak u BiH.

Ključne riječi: Nova radna mjesta, porodična preduzeća, samozapošljavanje, mladi ljudi

THE SMALL FAMILY ENTERPRISES IN THE FUNCTION OF OPENING THE NEW WORKPLACES AIMED AT RETAINING YOUTH IN BIH

Abstract: The problem of lacking workplaces and leave of youth from BiH is one of the biggest problems in BiH in the postwar period. This problem is getting worse on a daily basis without the intention of the state institutions to find a systematic solution, although these institutions are supposed to deal with these problems. Moreover, the institutions have almost done anything to stop the accelerated leave of youth from the country, especially latterly. Both practice and science propose

some solutions for the ongoing problem which could be solved in good part by opening the new workplaces in the small family enterprises within local communities. We are presenting some possibilities of the small family enterprises, relying on help of local municipality authorities, to open workplaces in every branch on economy where there is an interest expressed by the youth. The main task of the local authorities is to provide the moral, professional and material support to the young people when opening the small family enterprises as well as during the first years of operation.

Key words: New Workplaces, Family Enterprises, Self-employment, Young Population

1. Uvod

Samozapošljavanje u malim porodičnim preduzećima želja je velikog broja mladih nezaposlenih ljudi u Bosni i Hercegovini. Da li se ta želja čini dalekom, zavisi od mnogo faktora. Na neke od tih faktora mladi ljudi mogu uticati. To su uglavnom oni koji se direktno odnose na mlade kao što su: želja za zaradom, dokazivanjem i samopotvrđivanjem itd. Pored ovih postoji i niz drugih faktora na koje mladi ljudi ne mogu da utiču kao što su: okruženje, društveno-politički sistem, tržište, konkurencija itd. Bosanskohercegovačko tržište hronično pati od nedostatka prilika gdje privreda nema dovoljno agresivan pristup ka razvoju kreirajući te prilike. U ovakvim uslovima života i rada mladi ljudi se teško snalaze, naročito u cilju pronalazjenja posla u bilo kojoj privrednoj grani. Pomoć mladima je neophodna s obzirom da su mnogi odlučili napustiti Bosnu i Hercegovinu u cilju pronalaska posla u inostranstvu. Uočavajući ovaj problem državni organi ne čine mnogo kako bi se ovaj problem ublažio. S obzirom da su lokalni organi vlasti najbliži mladima, najbolje poznaju njihove probleme i oni treba da se najviše posvete rješavanju ovih problema. Za rješavanje ovih problema treba preduzeti odgovarajuće mjere kao što je osnivanje agencije za privredni razvoj u svim lokalnim zajednicama. Zadatak agencije je da pomogne mladima prilikom osnivanja vlastitih preduzeća jer u BiH imamo depresivan broj preduzetnika po glavi stanovnika. Do sada je teško išlo u organizovanju i otvaranju novih malih porodičnih preduzeća jer su ovo prve generacije preduzetnika, u odnosu na zapad. Prije otvaranja vlastitih preduzeća mladima je potrebna edukacija iz oblasti preduzetništva putem raznih radionica, diskusija, seminara u urbanim a naročito u ruralnim područjima Bosne i Hercegovine gdje bi odlučujuću ulogu trebalo da preuzme agencija za privredni razvoj lokalnih zajednica.

2. Problem nezaposlenosti mladih ljudi u Bosni i Hercegovini

Odlazak mladih ljudi je jedan od najvećih problema sa kojim se, trenutno suočava Bosna i Hercegovina. S obzirom da je problem veliki, Vlasti na svim nivoima nisu mnogo zabrinute za ovaj problem. Mnogi patriotski nastrojeni ljudi u Bosni i Hercegovini treba odmah da uključe alarm, jer nastavak masovnog i organizovanog iseljavanja mladih ljudi iz zemlje je najveće zlo koje nam se poslije rata moglo desiti. Da li je to nekome cilj? Očigledno da jeste, čim se ništa organizovano ne preduzima od državnih institucija koje su zadužene i imaju instrumente za rješavanje ovakvih problema. Zatvarajući oči nad ovom organizovanom pojavom postajemo direktni ili indirektni sudionici egzodusa bosanskohercegovačkog stanovništva. Svaki čovjek može na svoj način doprinijeti u prevazilaženju ovog problema. U uslovima ekonomsko-finansijske krize u Bosni i Hercegovini nastupio je problem nezaposlenosti, naročito mladih obrazovanih ljudi. Nedostatak radnih mjesta u javnim preduzećima, javnoj upravi, državnim ustanovama, a naročito u privatnim preduzećima, naveo je mlade ljude na odlazak iz Bosne i Hercegovine u inostranstvo u potrazi za poslom. Problem odlaska mladih ljudi iz Bosne i Hercegovine, ukoliko se ne zaustavi, mogao bi da nanese nesagledivu štetu za privredu Bosne i Hercegovine. Pored ovog problema mogao bi

nastupiti još veći problem kao što je nedostatak ljudskog potencijala koji će se u narednom periodu negativno odraziti na cjelokupno stanje u državi. Da bi se prevazišao ovaj problem u našoj zemlji, moraju se preduzeti određene mjere kao što su otvaranje novih radnih mjesta u različitim privrednim granama. Na taj način će se pokušati zaustaviti trend iseljavanja mladih ljudi iz Bosne i Hercegovine iz svih krajeva, bilo da se radi o urbanim ili ruralnim predjelima, gdje je trend iseljavanja trenutno prerastao, ništa manje ni više, nego u egzodus mladih obrazovanih ljudi. Budući da je Bosna i Hercegovina suočena sa nizom neriješenih problema, od kojih je nezaposlenost jedan od najvećih, događaji koji promovišu preduzetništvo imaju poseban značaj. U državi u kojoj je više od pola miliona radno sposobnog stanovništva prijavljeno na zavodima za zapošljavanje, problem nezaposlenosti najviše pogađa mlade osobe. Pronalazak prvog posla za većinu mladih ljudi je nemoguća misija, što zbog nedostatka iskustva, što zbog neodgovarajućeg obrazovnog sistema, koji ih ne priprema za tržište.²⁸¹ Ukoliko želimo pokušati zaustaviti trend iseljavanja potrebno je nešto uraditi kroz predstavljanje poslovnih prilika i potencijalnim mogućnostima otvaranja novih radnih mjesta u različitim privrednim granama proizvodnje, prerade i pružanja različitih proizvoda i usluga. Zahvaljujući komparativnim prednostima koje posjeduju mnoge privredne grane u Bosni i Hercegovini, smatramo da su neke privredne grane u stanju da pokušaju spasiti ono što se još spasiti može. Trenutno postoji najviše poslovnih prilika u oblasti poljoprivredne proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda u ruralnim predjelima. Ovi predjeli bi mogli da omoguće nova zapošljavanja mladih obrazovanih ljudi. Nosilac aktivnosti otvaranja radnih mjesta bi trebala da bude lokalna administracija na čelu sa načelnikom opštine i službom za poljoprivredu i preduzetništvo. Ove službe treba da budu inicijatori osnivanja malih porodičnih preduzeća. Lokalna administracija bi zainteresovanim mladim ljudima pomogle otvoriti porodična preduzeća, zatim bi pratila njihov rad, usmjeravala, pomagala i kontrolisala rad porodičnih preduzeća do njihovog osamostaljivanja.²⁸²

3. Mala porodična preduzeća

Mala porodična preduzeća cjelokupnim svojim kapitalom su vezana za porodicu zbog čega su jednim dijelom i dobila ovaj naziv. Drugim dijelom ova preduzeća su dobila naziv zbog strukture zaposlenih radnika, koji su velikim dijelom uglavnom članovi porodice. Pored članova porodice u ovim preduzećima mogu biti zaposleni i drugi ljudi koji nisu rodbinskim vezama vezani za porodicu. Preduzeće predstavlja grupa ljudi, koji su međusobno povezani prije svega radi interesa u obavljanju određene privredne djelatnosti u cilju ostvarivanja prihoda i sticanja zajedničkog profita. Mala porodična preduzeća uvijek imaju definisane zadatke i ciljeve, dok je porodici jedini zadatak stvaranje povoljne klime za odrastanje ljudi u okviru iste. Kada članovi porodice pronađu svoj interes privređivanjem u istom preduzeću, posljedica toga je nastanak malog porodičnog preduzeća. Kod malih porodičnih preduzeća vlasnik preduzeća je porodica koja se pita o svim važnijim odlukama koje su vezane za porodično preduzeće. Ova preduzeća su usredsređena na članove porodice. Uspjeh porodičnih preduzeća zavisi od pojedinačnog uspjeha članova porodice, njihove karijere i ličnog života članova porodice. U malim porodičnim preduzećima žene imaju mogućnost fleksibilnijeg

²⁸¹ <http://www.6yka.com/novost/120719/samozapostavljanje-mozda-jedina-sansa-za-mlade-u-bih> (preuzeto: 12.11.2107.godine).

²⁸² Mehmedović, H. „Poslovne prilike i mogućnosti (samo) zapošljavanja u poljoprivredi“, Ekonomski fakultet, Internacionalnog univerziteta u Travniku, 2017., str.8-9.

rasporeda svog radnog vremena radi drugih obaveza koje imaju u porodici (materinstva, brige o porodici) u kombinaciji sa profesionalnom karijerom. Fluktuacija radnika u malim porodičnim preduzećima je obično mala pa zapošljavanje u ovakvim preduzećima znači dugoročnu socijalnu sigurnost, što je prednost malih porodičnih preduzeća u odnosu na ostala preduzeća.

Uopšteno posmatrajući, prepreke razvoju malih porodičnih preduzeća mogu se podijeliti na interne, odnosno barijere unutar samih preduzeća i eksterne, odnosno barijere iz poslovnog okruženja. Pod internim preprekama se podrazumjevaju ograničeni resursi preduzetnika i organizovane mogućnosti za identifikovanje poslovnih mogućnosti, nedostatak znanja i iskustva u vezi sa poslovanjem i tržištem, otežano pribavljanje neophodnih informacija naročito u vezi sa povoljnim izvorima finansiranja, inostranim tržištima i potencijalnim partnerima. U tranzicionim zemljama mala porodična preduzeća često nisu dovoljno upoznata sa principima funkcionisanja tržišne ekonomije i savremenog poslovanja i nisu u stanju da se suoče sa rizičnim i nepredvidim poslovnim okruženjem. Eksterne barijere proističu iz ekonomskog i poslovnog okruženja u kojem mala porodična preduzeća obavljaju svoje poslovne aktivnosti. Nivo performansi i malih i velikih preduzeća u priličnoj mjeri je determinisan okruženjem u kojem ona posluju. Osnovne pretpostavke postojanja dinamičnog privatnog sektora podrazumjevaju stabilan makroekonomski, trgovinski i investicioni ambijent i konkurentski finansijski sektor, razvijenu fizičku infrastrukturu u smislu transporta, skladištenja i komunikacijskih mreža i socijalnu infrastrukturu.²⁸³

4. Poslovne prilike

U današnje doba postoji niz neiskorištenih poslovnih prilika. Da bi se došlo do poslovne prilike potrebno je vrlo malo, a najvažniji korak koji možemo napraviti je osmisлити dobru poslovnu ideju za vlastiti biznis. Popis poslovnih ideja ne postoji, ali postoji bezbroj ideja koje svakim novim danom se javljaju. Dakle, poslovne ideje mogu biti interesantne svojom originalnošću i zanimljivošću, tako da mogu privući veću pažnju. Svako od nas ima nešto što mu je interesantno i u čemu može da vidi svoju priliku, s obzirom na godine, radno iskustvo, finansijske mogućnosti i nivo obrazovanja. Sve poslovne prilike je moguće iskoristiti, ali ukoliko se samo jedna uspije realizovati život se može u potpunosti promijeniti i to ne samo nama, već i našim porodicama, komšijama, prijateljima i nekim drugim nezaposlenim ljudima. Mnoge poslovne ideje svojom zanimljivošću i originalnošću mogu privući pažnju mladih ljudi. Cilj je ponuditi svakome po nešto - s obzirom na godine, nivo obrazovanja, iskustvo ili finansijske mogućnosti. Zbog toga vjerovatno mnoge poslovne ideje neće biti za mnoge mlade ljude. Međutim, za početak je dovoljna samo jedna!²⁸⁴

4.1. Vrste poslovnih prilika

U svakom trenutku, i na svakom mjestu postoji neka poslovna prilika. Samo oni koji žele da rade i koji su spremni na obaveze i odgovornosti koje pokretanje biznisa podrazumijeva, kao što su na primjer odricanje od slobodnog vremena, finansijskih sredstva i prihvatanje određenih rizika, mogu prepoznati potencijal poslovne prilike i radeći uporno i dosljedno

²⁸³ Beraha A. Isidora, „Strategija unapređenja poslovnih performansi malih i srednjih preduzećam u lancu snabdjevanja automobilske industrije“- doktorska disertacija, Univerzitet „Union-Nikola Tesla“, Beograd, 2016., str. 23.

²⁸⁴ Will Davis „Započnite vlastiti biznis s manje od 1.000 USD, i ostvarite svoj „američki san“ u Hrvatskoj, Jakubin i sin, Zagreb i Centar za poduzetništvo, Osijek, 1998. god., str. 3.

iskoristiti je. Taj trud sa sobom nosi mnogo odricanja, međutim, on može da donese i mnogo dobrobiti. Često ljudi ne znaju šta hoće, odnosno čime bi se mogli baviti, jer svaki posao ima svoje specifičnosti i zahtjeve. U današnje vrijeme poslovne prilike se mogu podijeliti u dvije klasične grupe: (1) proizvodne djelatnosti; (2) uslužne djelatnosti. U prvoj grupi se nalaze poslovi u kojima se kupcima prodaju neki materijalni proizvodi, nešto čime kupci mogu da zadovolje neku svoju potrebu. U drugoj grupi su usluge koje su potrebne kupcu ili potrošaču. Sve navedene poslovne ideje se mogu svrstati u okviru: (1) proizvodnje, (2) prodaje, (3) usluga, (4) koordinacije, (5) autorskih radova.²⁸⁵

Mladi ljudi žele više slobode, jer su prošla vremena kada se neko zapošljavao u dvadeset petoj godini života i davičeka ostajao na istom radnom mjestu radeći ono što mu se kaže da bi zadržao svoj posao. Mladi ljudi danas žele da budu mobilni, da imaju više izbora i više slobode i da svoj život prožive onako kako žele. Bavljenje vlastitim biznisom nudi ljudima više kontrole nad njihovim životom, a time i više slobode. Na taj način obezbjeđuje se jeftino uključivanje u biznis i gotove sisteme za one koji ne mogu da dočekaju sami da unesu promjene u društvu.²⁸⁶

5. Model otvaranja novih radnih mjesta u lokalnim zajednicama

S obzirom na brojnost poslovnih prilika u različitim djelatnostima u Bosni i Hercegovini nije teško odlučiti šta proizvoditi, odnosno koju uslugu pružati na tržištu. Jedan od najvažnijih faktora u donošenju odluke kojim poslom se baviti je interesovanje, želja, znanje i iskustvo mladih nezaposlenih ljudi. Da bi se pokrenuo biznis u malom porodičnom preduzeću, potrebno je napraviti nekoliko koraka kao što su:

- donijeti odluku o pokretanju vlastitog porodičnog biznisa,
- osmisli odgovarajuću poslovnu ideju,
- istražiti tržište za odabranu poslovnu ideju,
- izraditi poslovni plan za odabranu poslovnu ideju,
- uspostaviti čvrstu partnersku saradnju sa lokalnom opštinskom administracijom (službom za preduzetništvo i finansije).

5.1. Osnovni zadaci opštinske agencije za privredni razvoj

Iskustva razvijenih zemalja Evrope i SAD-a pokazuju da nije za lokalni ekonomski razvoj dovoljno usvojiti samo stimulativne zakone, već je potrebno dobro organizovati lokalnu administraciju (lokalnu samoupravu). Dosadašnja iskustva razvijenih zemalja pokazuju da u većini opština ovih država postoje agencije za privredni razvoj koje se isključivo bave pitanjima lokalnog ekonomskog razvoja. Osnovni zadatak ove agencije je uređivanje i doprinos uspješnijem poslovanju privrede sa ciljem da realizuje strateške ciljeve razvoja opštine, zatim da unapređuje i koordinira u postojećim razvojnim aktivnostima.²⁸⁷ Također, zadatak ove agencije je preduzimanje mjera za realizaciju prioritarnih projekata u cilju obezbjeđivanja kvalitetnijeg životnog standarda za sve stanovnike opštine.

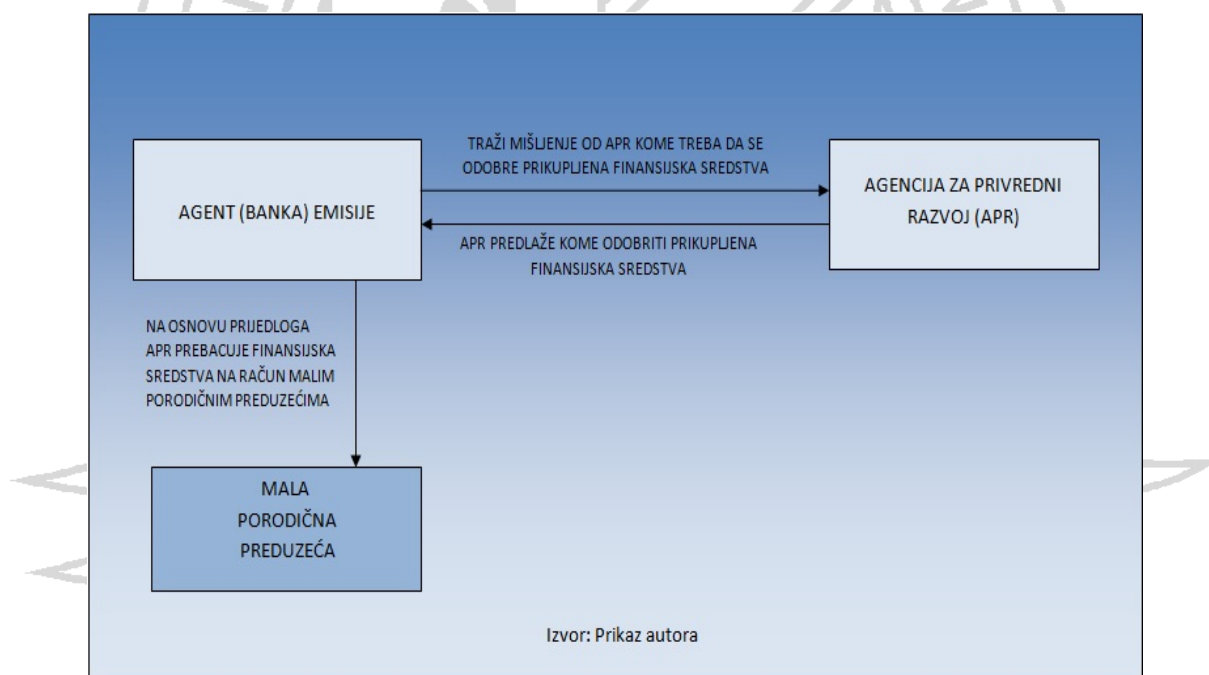
²⁸⁵ Mehmedović. H, „Modeli otvaranja i finansiranja malih porodičnih preduzeća“, Ekonomski fakultet, Internacionalnog univerziteta u Travniku, 2016., str.69.

²⁸⁶ Robert Kiosaki, Šeron Lehter „Škola biznisa-za ljude koji vole da pomažu drugima“, Finesa, Beograd, 2003., str.125.

²⁸⁷ www.ark.rs (preuzeto 13.10.2017.)

U trenutnim uslovima masovnog odlaska, naročito mladih ljudi iz Bosne i Hercegovine u inostranstvo u potrazi za poslom iz lokalnih zajednica BiH, zadatak ove agencije je da mladima pomogne u pronalaženju posla i ostanu u BiH. Osnovni zadatak agencije za privredni razvoj je da pomaže mladima prilikom otvaranja malih porodičnih preduzeća u lokalnim zajednicama, da ih podrži moralno, materijalno i da im pruža savjetodavne i konsultantske usluge u cilju njihovog opstanka u prvoj i u nekoliko narednih godina ukoliko im je to potrebno do njihovog osamostaljivanja. Nakon osamostaljivanja malih porodičnih preduzeća, njihova obaveza ne prestaje prema lokalnoj zajednici i agenciji za privredni razvoj. U cilju daljeg otvaranja novih radnih mjesta mala porodična preduzeća imaju obavezu da preuzmu jedno ili više novih malih porodičnih preduzeća, te da ih prati u njihovom radu tj. pruža im mentorske i konsultantske usluge dok im budu potrebne, pošto su mala porodična preduzeća u fazi nastajanja i razvoja. Na ovaj način će domaći privredni subjekti pružati pomoć i savjetodavne usluge novim preduzetnicima, te na taj način omogućiti mladim ljudima da lakše prevazilaze postojeće privredne probleme. Od ove poslovne saradnje će svi imati koristi i lokalna zajednica na čijoj teritoriji će nastati novi privredni subjekti koji će plaćati poreze i doprinose. Zapošljavat će se novi mladi ljudi koji neće imati potrebu da odlaze u inostranstvo. Mala porodična preduzeća će zapošljavati mlađe članove porodice koji su završili formalno obrazovanje i žele da ostanu u lokalnoj zajednici gdje im se ujedno obezbjeđuju uslovi za životnu egzistenciju.

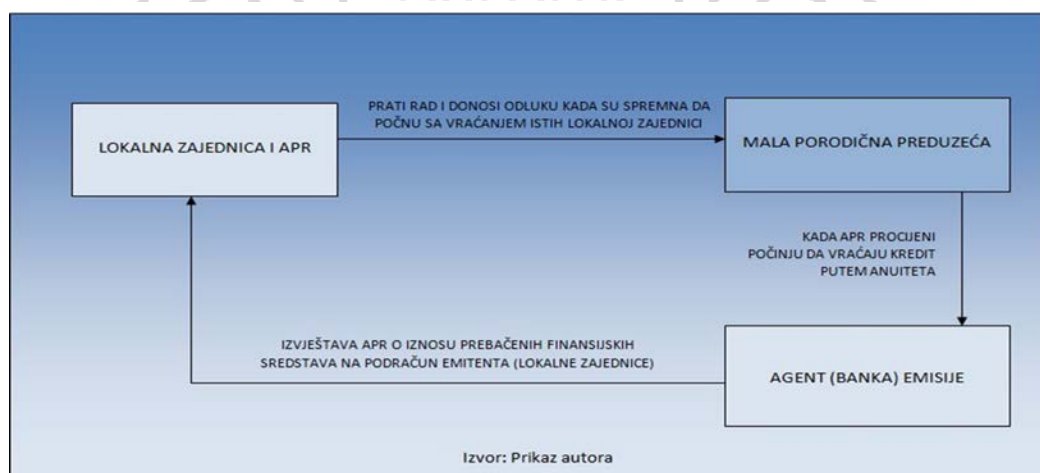
Grafikon 1. Agencija za privredni razvoj uz pomoć agenta emisije (banke) obezbjeđuje finansijska sredstva malim porodičnim preduzećima u cilju njihovog finansiranja u početnom periodu poslovanja.



S obzirom da mala porodična preduzeća nemaju dovoljno finansijskih sredstava za poslovanje, u takvim uslovima lokalna zajednica (opština) zajedno sa agencijom za privredni razvoj aplicira kod finansijskih institucija, te podiže kredite pomoću kojih obezbjeđuje finansijska sredstva malim porodičnim preduzećima za njihov početak redovnog poslovanja. Nakon što mala porodična preduzeća dostignu određeni stepen razvoja kada im nisu više potrebna finansijska sredstva od lokalne zajednice, niti pomoć Agencije za privredni

razvoj, uz saglasnost agencije počinju da vraćaju pozajmljena sredstva od lokalne zajednice (opštine) i na taj način počinju da samostalno posluju bez tuđe pomoći. Zahvaljujući povratnim finansijskim sredstvima agencija za privredni razvoj ista usmjerava novoformiranim malim porodičnim preduzećima. Na taj način na računu lokalne zajednice kod agenta emisije (banke) uvijek stoji na raspolaganju dovoljna količina finansijskih sredstava za nesmetano finansiranje novih malih porodičnih preduzeća, čime se stvaraju uslovi za otvaranje novih radnih mjesta.

Grafikon 2. Agencija za privredni razvoj prati rad malih porodičnih preduzeća i donosi odluku kada će mala porodična preduzeća kreditna sredstva početi da vraćaju emitentu emisije, putem agenta emisije (banke).



Agencija za privredni razvoj u saradnji sa lokalnom zajednicom (opštinom) vodi računa o blagovremenom vraćanju rata kredita agentu emisije (banci). S obzirom da lokalna zajednica (opština) zahvaljujući svom budžetu ima mogućnost da emituje vrijednosne papire (obveznice) za koje može da dobije garanciju viših organa vlasti. Zahvaljujući tim sredstvima lokalna zajednica (opština) uz pomoć agencije za privredni razvoj ista finansijska sredstva plasira malim porodičnim preduzećima koji imaju najbolje poslovne ideje i onim preduzećima čije poslovne ideje imaju najviše šansi za uspjeh na tržištu.

Budžet lokalne zajednice (opštine) ne treba da bude oštećen, već on služi kao garancija agentu emisije (banci) da će pozajmljena finansijska sredstva od finansijskih institucija i drugih vjerovnik lokalnoj zajednici (opštini) biti po dospeljeću vraćen. Ovakav način finansiranja malih porodičnih preduzeća pruža priliku lokalnim zajednicama (opštinama) da pridobiju povjerenje mladih ljudi, te na taj način mladi ljudi se odlučuju da ostanu, a ne da odlaze iz zemlje. Nalazeći se u ovoj ulozi lokalna zajednica (opština) postaje prva instanca na lokalnom nivou u koju mladi počinju da stiču povjerenje. Iz dosadašnjeg praktičnog iskustva

mladi ljudi u BiH nisu imali povjerenja niti u jednu državnu instituciju ili ustanovu. Ovo bi mogao da bude jedan od prvih projekata u kojem bi na osnovu konkretnih rezultata na terenu mladi počeli da vjeruju i da počnu razmišljati o ozbiljnom bavljenju nekim biznisom u BiH. Na taj način bi se mogao ublažiti odlazak mladih ljudi iz zemlje.

6. Zaključak

U ovom radu je prepoznat problem odlaska mladih obrazovanih ljudi iz Bosne i Hercegovine koji nije mnogo zabrinuo državne organe vlasti, s obzirom da skoro ništa ne preduzimaju na rješavanju ovog problema koji je naročito eskalirao u posljednje dvije godine. Očekujući državne organe da riješe ovaj problem, bojimo se da ćemo ostati bez mlade populacije u najzrelijoj dobi života kada mogu najviše da doprinesu razvoju društva u skoroj budućnosti. U radu je predstavljen model u kojem je lokalna zajednica (opština) najbliža mladima kojoj se mladi mogu najlakše obratiti u lokalnim sredinama. Opštinska administracija (služba za preduzetništvo i lokalni razvoj) može da formira agenciju za privredni razvoj lokalnih zajednica (opština), čiji je zadatak da pomaže prilikom otvaranja, poslovanja i finansiranja malih porodičnih preduzeća u koje bi se zapošljavali članovi porodica koji egzistiraju na lokalnom nivou. Na taj način će svi nezaposleni članovi porodica imati priliku da obezbijede sebi i članovima svojih porodica životnu egzistenciju. U ovom radu predstavljen je značaj agencije za privredni razvoj koja bi pružala konsultantske i savjetodavne usluge malim porodičnim preduzećima. Agencija bi trebala da obezbjeđuje malim porodičnim preduzećima nedostajuća finansijska sredstva potrebna za njihovo redovno poslovanje, ukoliko to ona sama nisu u mogućnosti da obezbijede. Također, agencija pomaže preduzećima prilikom prodaje proizvoda i usluga ukoliko ona nisu u stanju sama to da učine. Izvještaj o svom radu agencija podnosi službi za preduzetništvo i privredni razvoj lokalne zajednice na čijoj se teritoriji nalazi. Ova služba izvještaj o radu agencije podnosi bi opštinskom vijeću, koje bi razmatralo efekte postignute radom agencije u cilju otvaranja malih porodičnih preduzeća. Zadatak malih porodičnih preduzeća bi bio otvaranje novih radna mjesta u kojima bi se zapošljavali mladi ljudi iz lokalne zajednice, čime bi se smanjio trend odlaska mladih ljudi iz Bosne i Hercegovine u druge zemlje svijeta u cilju pronalaska posla.

7. Literatura

- [1] Beraha A. Isidora, „Strategija unapređenja poslovnih performansi malih i srednjih preduzeća u lancu snabdjevanja automobilske industrije“- doktorska disertacija, Univerzitet „Union-Nikola Tesla“, Beograd, 2016.
- [2] Mehmedović. H, „Modeli otvaranja i finansiranja malih porodičnih preduzeća“, Ekonomski fakultet, Internacionalnog univerziteta u Travniku, 2016.
- [3] Mehmedović. H, „Poslovne prilike i mogućnosti (samo) zapošljavanja u poljoprivredi“, Ekonomski fakultet, Internacionalnog univerziteta u Travniku, 2017.
- [4] Will Davis „Započnite vlastiti biznis s manje od 1.000 USD, i ostvarite svoj „američki san“ u Hrvatskoj, Jakubin i sin, Zagreb i Centar za poduzetništvo Osijek, 1998.
- [5] Robert Kiosaki, Šeron Lehter „Škola biznisa-za ljude koji vole da pomažu drugima“, Finesa, Beograd, 2003.
- [6] <http://www.6yka.com/novost/120719/samozaposljavanje-mozda-jedina-sansa-za-mlade-u-bih>
- [7] www.ark.rs